

Uchwała Nr XXXIV/215/2021

Rady Miejskiej w Oleszycach

z dnia 26 lutego 2021 r.

w sprawie: przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Miasta i Gminy Oleszyce na lata 2021-2025

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (j. t. Dz. U. z 2020 r.poz.713) oraz art.6 ust.2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (j.t. Dz. U .z 2020 r. poz.218)

Rada Miejska w Oleszycach uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Miasta i Gminy Oleszyce na lata 2021-2025 r. stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Oleszyce.

§3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Miejskiej
mgr Wiesław Osuch

Załącznik do Uchwały Nr XXXIV/215/2021
Rady Miejskiej w Oleszycach
z dnia 26 lutego 2021 r.

**Gminny Program
Przeciwdziałania Przemocy
w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar
Przemocy w Rodzinie na terenie
Miasta i Gminy Oleszyce
na lata 2021-2025**

Wprowadzenie

W celu efektywnego przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszania jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym tworzy się **Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Miasta i Gminy Oleszyce na lata 2021 – 2025, zwanego dalej Programem**. Program ten zawiera formalne podstawy prawne działania, jego cel i zasady, wymienia adresatów Programu, instytucje i organizacje współpracujące. Program przedstawia również charakterystykę zjawiska przemocy w rodzinie, przewidywaną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, założenia procedury „Niebieskie Karty“ i dostępne dane na temat przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Oleszyce w latach **2018 – 2020**.

Cele, działania i zadania Programu będą podlegać ewaluacji i odpowiadać na potrzeby mieszkańców Miasta i Gminy Oleszyce, w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Pojęcie i charakterystyka zjawiska przemocy. Rola stereotypów.

Według Światowej Organizacji Zdrowia przemoc to celowe użycie siły fizycznej, zagrażające lub rzeczywiste, przeciwko sobie, komuś innemu lub przeciwko grupie lub społeczności, co powoduje lub jest prawdopodobne, że spowoduje zranienie, fizyczne uszkodzenie, śmierć, ból psychologiczny, zaburzenia w rozwoju lub depryzację.

W polskim systemie prawnym istnieje definicja legalna przemocy w rodzinie. Ustala ona wiążąco znaczenie tego pojęcia (zwrotu) na użytek tego zjawiska. Zawarta została w art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Stanowi, że przemoc w rodzinie to **jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą**”. Definicja ta nie wyczerpuje wszystkich cech przemocy, ponieważ nie uwzględniono w niej istotnej i powszechnej formy jaką jest przemoc ekonomiczna. Również zaniechanie ze strony najbliższych, w stosunku do osób zależnych należy potraktować jako formę przemocy.

Jak już wspomniano powyżej przemoc ma różne oblicza i dzieli się ją na różne kategorie. Przybiera różne formy i dokonywana jest przy pomocy różnych instrumentów. Dlatego należy scharakteryzować wymienione rodzaje przemocy:

- **Przemoc fizyczna** – są to wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień. Do tej kategorii zalicza się między innymi: popychanie, odpychanie, obezwładnianie, uderzanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą dłonią, pięścią lub różnymi przedmiotami, poparzenie, porzucenie w niebezpiecznej okolicy, straszenie bronią lub jej użyciem i inne podobne temu formy. Jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, świadome uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia.
- **Przemoc psychiczna** – to zamierzone działania wykorzystujące mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby u ofiary. Przejawami tego rodzaju przemocy są: odmowa uczuć, brak zainteresowania, szacunku, nieustanna krytyka, wyśmiewanie poglądów, wyznania religijnego, żądanie posłuszeństwa, narzucanie poglądów i wyznania, wmawianie choroby psychicznej, kontrola i utrudnianie kontaktów z innymi osobami, zawstydzanie, upokarzanie, wyzywanie, grożenie, ograniczanie snu, jedzenia itp. Jej głównym celem jest poniżenie poprzez umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary.

- **Przemoc seksualna** – polega na wymuszaniu niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy, dokonywane poprzez: przymuszanie do pożycia seksualnego, wymaganie na ofierze nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, przymuszanie do seksu z osobami trzecimi, krytykę zachowań seksualnych ofiary, wymuszanie sadystycznych form pożycia seksualnego, przymuszanie do oglądania pornografii, zmuszanie do prostytucji, gwałt.
- **Przemoc ekonomiczna** – to wszelkie działania ograniczające swobodne dysponowania środkami finansowymi rodziny na partnerskich zasadach, realizowane między innymi w drodze niezaspokajania podstawowych materialnych potrzeb wszystkich członków rodziny, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, utrudnianie aktywności zawodowej, odbieranie pieniędzy, okradanie, wyliczanie wydatków, itp. Jej celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy tej formy przemocy.
- Przemoc poprzez **zaniedbanie** – to ciągłe niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych, w szczególności w stosunku do osób zależnych. Jest zjawiskiem obejmującym bardzo szeroką skalę zachowań. Może dotyczyć zarówno działań nieświadomych, jak i świadomej niemożności działania.

Kwestię zaniedbania, jako formy przemocy, poruszyła Rada Europy w rekomendacji wydanej w 1986 r. W dokumencie tym zdefiniowała przemoc w rodzinie jako: „jakikolwiek czyn lub zaniedbanie ze strony jednego członka (rodziny) wobec innych jej członków, które zagrażają życiu, cielesnej bądź psychicznej integralności lub wolności innego członka danej rodziny lub poważnie szkodzą rozwojowi jego osobowości”.

Przemoc w rodzinie może dotyczyć następujących relacji:

- rodziców/opiekunów wobec dzieci,
- małżonków/partnerów w związku,
- osób starszych w rodzinie,
- relacji między rodzeństwem.

Zjawisko przemocy zwykle przyjmuje formę ciągłego procesu, ponieważ najczęściej nie jest jednorazowym epizodem i ma tendencje do powtarzania się. Ponadto toczy się w wymiarze dominacji i uległości, gdyż osoba stosująca przemoc dąży do uzyskania totalnej dominacji nad swą ofiarą, czyli osobą doznającą przemocy. Przemoc nie jest zjawiskiem niezależnym od udziału człowieka, co oznacza, iż jest on zdolny do radzenia sobie ze złością, która czyni go sprawcą („nie mogę, to jest silniejsze ode mnie”, w ich świadomości jest forma wymierzania sprawiedliwości). Odpowiedzialność za wstępowanie zjawiska przemocy zawsze leży po stronie sprawcy, niezależnie od tego co zrobiła ofiara.

W celu dostrzeżenia i zrozumienia złożoności zjawiska uzależnienia ofiary od sprawcy dopuszczającego się przemocy ważne jest przyjrzenie się specyfice relacji między nimi. Wiąże się to z **cyklicznym charakterem tego zjawiska**.

Występowanie tych cykli dobitnie wyjaśnia proces wiktylizacji (stawiania się ofiarą) osób doznających przemocy oraz pojawiający się w ich zachowaniu syndrom wyuczonej bezradności. W **cyklu przemocy** występują trzy autonomiczne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania:

- faza narastania napięcia* - faza tworzenia i budowania napięcia pod jakimkolwiek pretekstem,
- faza gwałtownej przemocy* - faza eskalacji, wybuchu, w tym zwykle incydentów znieważania, poniżania i często używania przemocy fizycznej); agresja w tej fazie może być zagrażająca dla zdrowia i życia ofiary, moment zakończenia aktu przemocy zależy wyłącznie od sprawcy i nie ma najczęściej żadnego związku z zachowaniem „ofiary”),
- faza „miodowego miesiąca”* (przepraszania, uspokojenia i miłości) sprawca między innymi często obiecuje, że już nigdy więcej nie skrzywdzi ofiary lub po prostu zachowuje się jakby

przemoc nigdy nie miała miejsca; faza ta jest przemijająca i rozpoczyna się znowu faza narastania napięcia.

Faza „miodowego miesiąca” zatrzymuje ofiarę w sytuacji przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Prawdziwe zagrożenie, jakie niesie ze sobą ta faza jest związane z tym, że przemoc w następnym cyklu zazwyczaj jest gwałtowniejsza i za każdym razem narasta. Jeśli już raz doszło do użycia przemocy, będzie się ona powtarzać dopóki nie będzie przerwana, najczęściej przez interwencję z zewnątrz lub odizolowanie się od sprawcy. Istotnym zagrożeniem, utrwalającym problem przemocy w rodzinie są **stereotypy** związane z tym zjawiskiem. Ich powszechność i związany z tym negatywny ich wpływ pochodzi z przekonującej mocy ich powtarzania, co z kolei prowadzi do ich utrwalania. Najczęściej występujące stereotypy dotyczące rodzin z naszego kręgu kulturowego to:

- **w sprawy rodzinne nie należy się wtrącać:** „brudy pierze się we własnym domu”, „co to za ptak, co własne gniazdo kala?”, „wolność Tomku w swoim domku”, „mój dom - moją twierdzą”, „bliscy nie krzywdzą tylko pouczają”, itp.;
- **przemoc dotyczy rodzin patologicznych**, z tzw. „marginesu”: „przemoc i alkohol, to jedno”, „to taka porządna religijna rodzina - niemożliwe, by była tam przemoc”, „oni oboje są wykształceni - nie mogli tego zrobić swojemu dziecku”, „on na takim stanowisku nie robiłby czegoś takiego swojej rodzinie” itp.;
- **przemocą jest tylko bicie:** „nikt nikogo nie pobił, więc nie było przemocy”, „nie ma żadnych śladów - więc nie ma przemocy”, itp.;
- **kobieta powinna wstydzić się, jeśli doznaje przemocy:** „to wszystko twoja wina - powinnaś się wstydzić”, „twoja rodzina - świadczy o tobie”, „kobieta jest strażniczką domowego ogniska”, „widocznie nie dosyć się starała”, „musisz być samolubną egoistką”, itp.;
- **dla dobra dzieci i trwałości rodziny powinno się znosić wszystko ze strony współmałżonka:** „kobieta powinna poświęcić się dla dobra dzieci i rodziny”, „powinnaś wytrzymać wszystko dla dobra dzieci”, „dzieci powinny mieć ojca i matkę”, „lepiej zły ojciec/matka, niż żaden” itp.;
- **jeśli przestanie pić, wszystko będzie dobrze, warto czekać, może kiedyś zrozumie i przestanie pić i bić:** „wszystko przez to picie, poza tym - to dobry mąż i ojciec”, „przestanie pić, wszystko będzie dobrze”, „prawdziwa miłość powinna wszystko wybaczyć”, „może kiedyś się ocknie i zrozumie - to taki dobry człowiek”, itp.;
- **ofiara sama sobie jest winna:** „widocznie go sprowokowała”, „pewnie jest masochistką, skoro go nie opuszcza - lubi być bita”, „pewnie coś takiego zrobiłam, że on nie mógł inaczej”, „starałem się, ale ona nie dała mi wyjścia”, itp.

Mity i stereotypy opisują więc różne „pożądane” relacje w rodzinie, pomiędzy mężem i żoną, partnerami, pomiędzy rodzicami i dziećmi. Wyznaczają „uświęcone tradycją” role kobiecie, mężczyźnie, dzieciom, „wyjaśniają” samo zjawisko i „dają wskazówki”, jak należy postępować wobec problemów rodzinnych. Wiele z nich również, w najlepszej intencji ochrony rodziny, sprzyja niestety przemocy, usprawiedliwia ją i postuluje powstrzymywanie się od reakcji osób z zewnątrz.

Uwalnianie się od stereotypów utrudnione jest przez fakt, że fałszywe założenia często są związane z przekonaniami charakterystycznymi dla danego środowiska. Osobom żyjącym w społeczności, gdzie panuje przyzwolenie na dominację jednej płci nad drugą, wyzysk, agresję słowną i fizyczną jest o wiele trudniej przeciwstawić się takiemu traktowaniu niż tym, których otoczenie takich zachowań nie aprobuje.

I. Podstawa prawna Programu.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218) poprzez zapis art. 6 ust. 2 pkt 1 nałożyła na samorząd gminy obowiązek opracowania i realizacji gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Na terenie Miasta i Gminy Oleszyce dotychczas realizowano program przeciwdziałania przemocy w rodzinie przyjęty Uchwałą nr XXIX/187/2016 Rady Miejsko-Gminnej w Oleszycach z dnia 30 grudnia 2016 r. Z uwagi na zakończenie czasu jego realizacji oraz ze względu na dynamikę zmian społecznych oraz potrzebę dbania o rodziny dotknięte przemocą domową należy te działania kontynuować i korygować poprzez wyznaczanie nowych celów.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Miasta i Gminy Oleszyce na lata 2021 – 2025 został więc opracowany na podstawie delegacji ustawowej, o której wspomniano powyżej. Ponadto w jego treści znajdują się odwołania do niektórych zapisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, ustawy z dnia 15 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawy z dnia 6 czerwca 2007 r. Kodeks karny, ustawy z dnia 6 czerwca 2007 r. Kodeks Postępowania karnego oraz Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie 2014 - 2020. (UCHWAŁA Nr 76 RADY MINISTRÓW z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020)

II. Zasady działania Programu.

W zakresie udzielania pomocy osobom doznającym przemocy, korekty zachowań osób stosujących przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie Program oparty jest na następujących zasadach:

- **współpracy i współdziałania** organów władzy publicznej, organizacji pozarządowych i kościołów oraz związków wyznaniowych (zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej), a także innych organizacji, środowisk i osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio lub bezpośrednio z przeciwdziałaniem występowania przemocy, ochrona ofiar przemocy w rodzinie oraz ich negatywnym skutkom,
- **jawności życia publicznego** i związanych z tym działań organów władzy publicznej oraz podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie przeciwdziałania przemocy z poszanowaniem godności człowieka,
- **szczególnej ochrony praw dzieci**, a zwłaszcza zachowania ich prawa do życia i rozwoju, do posiadania rodziny; do wychowania przez rodziców naturalnych, do wolności religii lub przekonań, do swobodnego wyrażania poglądów i poszanowania ich przez dorosłych, do wolności od przemocy fizycznej lub psychicznej, wolności od wyzysku, nadużyć seksualnych i okrucieństwa.

III. Główny cel Programu.

1. Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Oleszyce.
 2. Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
 3. Zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
- Cele Programu będą realizowane przez:
- budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy,

- diagnozowanie zjawiska przemocy na terenie Miasta i Gminy Oleszyce,
- podnoszenie kompetencji służb i instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- udzielanie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie,
- kształtowanie postaw społeczności lokalnej poprzez działania edukacyjne, profilaktyczne i informacyjne.

IV. Założenia Programu:

1. Realizacja celów Programu zakłada:
 - uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem przemocy w rodzinie,
 - zapewnienie osobom doznającym przemocy bezpieczeństwa i profesjonalnej pomocy,
 - promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy,
 - edukację dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy w rodzinie,
 - działania interdyscyplinarne w zakresie przeciwdziałania przemocy.
2. Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:
 - ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz.U. z 2020 r. poz. 218),
 - ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.),
 - ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz.U. z 2019 r. poz. 2277).

V. Działania do wdrożenia w ramach Programu.

Jako forma profilaktyczna stosowana będzie informacja dotycząca zjawiska przemocy w rodzinie, która kierowana będzie do ogółu mieszkańców Miasta i Gminy Oleszyce, w tym także do osób zajmujących się zawodowo wspieraniem osób potrzebujących. W formie interwencyjnej do osób doznających przemocy w rodzinie kierowane będzie ogólnodostępne wsparcie prawne oraz psychologiczne. Natomiast w stosunku do sprawców przemocy podejmowane będą działania zmierzające do korekty ich zachowań. W przypadku istotnego zagrożenia działania te będą zmierzać do odizolowania tych osób od innych członków rodziny. Formy wspierająco – terapeutyczne oraz edukacyjno - korekcyjne kierowane będą więc do wszystkich osób uwikłanych w przemoc w rodzinie (do ofiar, świadków oraz sprawców).

VI. Zasoby Miasta i Gminy Oleszyce w zakresie realizacji Programu:

1. Zasoby ludzkie – specjaliści z różnych dziedzin (pracownicy socjalni, pedagodzy, policjanci dzielnicowi, kuratorzy, terapeuci, psycholodzy, pracownicy służby zdrowia).
2. Zasoby instytucjonalne – instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy w rodzinie oraz instytucje i organizacje pełniące funkcję wspierającą, tj. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Komisariat Policji, Sąd Rejonowy Lubaczów wraz z zespołem kuratorskiej służby sądowej, Miejsko-Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zakłady opieki zdrowotnej.

VII. Czynniki gwarantujące właściwą realizację Programu:

1. Dobrze przygotowana i stale doskonaląca umiejętności kadra instytucji działających na rzecz rodziny.
2. Dobra znajomość środowiska przez pracowników socjalnych.

3. Dobra współpraca służb i instytucji na terenie miasta oraz poza nim.
4. Otwartość i chęć współpracy specjalistów.
5. Chęć zmiany i wyjścia z kryzysu osób uwikłanych w zjawisko przemocy.

VIII. Zagrożenia w realizacji zadań Programu:

1. Stereotypy panujące w środowisku na temat przemocy w rodzinie.
2. Negatywne wzorce zachowań społecznych.
3. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodzin.
4. Brak współpracy niektórych rodzin w zakresie przezwycięzania kryzysów.
5. Problem uzależnienia od alkoholu w rodzinach.
6. Słaba kondycja ekonomiczna rodzin.

IX. Realizacja celów Programów:

Celem głównym jest zwiększenie skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Oleszyce, które realizowane jest w szczególności poprzez:

1. **Kontynuowanie działalności funkcjonującego na terenie Miasta i Gminy Oleszyce** od 2011 roku Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, zwanego dalej **Zespołem Interdyscyplinarnym** w celu szybkiego i skutecznego podejmowania działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa oraz zatrzymania przemocy w rodzinie, a także planowania i realizacji działań pomocowych w oparciu o diagnozę potrzeb, poprzez zadania Zespołu Interdyscyplinarnego.
2. **Współpraca w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych** ma na celu:
 - diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Oleszyce,
 - inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
 - opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie,
 - występowanie z zawiadomieniami do Prokuratury Rejonowej o podejrzeniu popełnienia czynów określonych w art. 2 pkt. 2 ustawy,
 - rozpowszechnianie informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
 - monitorowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą oraz zagrożonych wystąpieniem przemocy,
 - dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań,
 - podejmowanie działań prewencyjnych w środowiskach zagrożonych przemocą,
 - inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą w rodzinie,
 - udział w działaniach edukacyjno-informacyjnych.

2.1. Podmioty realizujące działania:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- Komisariat Policji,
- Sąd Rejonowy,
- Prokuratura Rejonowa,
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Poradnie Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu,
- placówki oświatowo-wychowawcze,

- zakłady opieki zdrowotnej,
- organizacje pozarządowe.

2.2. Wskaźniki:

- liczba wszczętych procedur „Niebieskiej Karty”,
- liczba zakończonych procedur „Niebieskiej Karty”,
- liczba posiedzeń Grup Roboczych,
- liczba i rodzaj pomocy udzielanej ofiarom przemocy w rodzinie.

3. Prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy:

- propagowanie skutecznych sposobów powstrzymywania przemocy, w tym prowadzenie warsztatów wychowawczych (szkoły dla rodziców),
- obalanie mitów na temat przemocy,
- szkolenia na temat przemocy dla kadry służb pomocy społecznej i innych podmiotów realizujących Program,
- prowadzenie zajęć wychowawczych oraz informacyjno-edukacyjnych zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży w zakresie ograniczenia zjawiska przemocy rówieśniczej,
- realizacja programów edukacyjnych i wspierających dotyczących zapobiegania przemocy wobec dzieci i osób dorosłych (osoby starsze, niepełnosprawne itp.),
- wspieranie różnych form spędzania wolnego czasu promujących życie bez przemocy,
- organizowanie konferencji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- udział w kampaniach ogólnopolskich,
- przygotowywanie, dystrybucja ulotek i informacji na temat przemocy i jej skutków,
- prowadzenie tablic informacyjnych w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej,
- publikowanie na stronie internetowej Miejskiego-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleszycach oraz Urzędu Miasta i Gminy Oleszycy informacji o lokalnym systemie pomocy i wsparcia osób uwięzionych w zjawisko przemocy domowej,
- spotkania informacyjno-edukacyjne z młodzieżą szkół średnich na temat form przemocy i sposobów zachowania w sytuacjach uwięzienia w to zjawisko.

3.1. Podmioty realizujące działania:

- Zespół Interdyscyplinarny,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Miejsko-Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- placówki oświatowo-wychowawcze,
- organizacje pozarządowe.

3.2. Wskaźniki:

- liczba osób uczestniczących w zajęciach szkoły dla rodziców,
- liczba rozpowszechnionych ulotek, broszur, plakatów,
- liczba spotkań informacyjno-edukacyjnych dotyczących przemocy w rodzinie, w szkole, w środowisku rówieśniczym,
- liczba osób uczestniczących w szkoleniach na temat przemocy dla kadry służb pomocy społecznej i innych podmiotów realizujących Program.

4. Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie realizowane jest w szczególności poprzez:

- izolowanie sprawców od ofiar,
- udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno-edukacyjnych,
- przeprowadzanie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu, stosującymi przemoc,
- kierowanie wniosków do: Sądu Rejonowego, Miejsko-Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w sprawie zastosowania obowiązku podjęcia leczenia odwykowego w związku z nadużywaniem alkoholu,

- realizację działań podejmowanych w oparciu o procedurę „Niebieska Karta”.

4.1. Podmioty realizujące działania:

- Sąd Rejonowy,
- Komisariat Policji,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Miejsko-Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- placówki służby zdrowia,
- placówki oświatowo-wychowawcze.

4.2. Wskaźniki:

- liczba sprawców izolowanych od ofiar,
- liczba osób zatrzymanych przez Policję w związku z przemocą w rodzinie,
- liczba udzielonych informacji, porad i konsultacji,
- liczba sprawców objętych programami korekcyjno-edukacyjnymi,
- liczba i rodzaj pomocy udzielanej ofiarom przemocy w rodzinie,
- liczba osób którym udzielono wsparcia instytucjonalnego,
- liczba zgłoszonych wniosków do Miejsko-Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

5. Zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie realizowane jest w szczególności poprzez:

Rozpowszechnianie informacji na temat:

- bezpiecznego schronienia osobom dotkniętym przemocą w Ośrodku Interwencji Kryzysowej, w specjalistycznych ośrodkach wsparcia,
- pozyskania zaświadczenia lekarskiego,
- praw osób będących ofiarami przemocy,
- programów korekcyjno-edukacyjnych,
- instytucji udzielających wsparcia i pomocy dla osób doświadczających przemocy i ich rodzin.

5.1. Podmioty realizujące działania:

- Sąd Rejonowy,
- Komisariat Policji,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Miejsko-Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- placówki służby zdrowia,
- placówki oświatowo-wychowawcze.

5.2. Wskaźniki:

- liczba udzielonych informacji, porad i konsultacji,
- liczba wdrożeń procedury „Niebieskiej Karty”,
- liczba i rodzaj pomocy udzielanej ofiarom przemocy w rodzinie,
- zwiększenie dostępu ofiar przemocy do pomocy prawnej, psychologicznej, socjalnej, pedagogicznej, a także instytucjonalnej,
- liczba rodzin, w których udało się rozwiązać problem przemocy w rodzinie lub złagodzić jej skutki na tyle, aby umożliwić rodzinom prawidłowe funkcjonowanie w środowisku.

6. Prowadzenie działań interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy poprzez:

- podejmowanie działań interwencyjnych w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”,
- współpracę w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych.

6.1. Podmioty realizujące działania:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- Komisariat Policji,
- Sąd Rejonowy,
- Miejsko-Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu,
- placówki oświatowo-wychowawcze,
- zakłady opieki zdrowotnej,
- organizacje pozarządowe.

6.2. Wskaźniki:

- liczba wszczętych procedur „Niebieskiej Karty”,
- liczba zakończonych procedur „Niebieskiej Karty”,
- liczba posiedzeń Grup Roboczych,
- liczba i rodzaj pomocy udzielanej ofiarom przemocy w rodzinie.

7. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.

7.1. Podmioty realizujące działanie:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej,
- Komisariat Policji,

7.2. Wskaźniki:

- liczba osób, którym udzielono wsparcia instytucjonalnego,

X. Pomoc dla ofiar przemocy.

Pomoc osobom doznającym przemocy rodzinnej należy rozumieć jako wspieranie ich zmian życiowych w kierunku usamodzielnienia i „normalności”, w tempie określonym i optymalnym dla tej osoby (np. metoda małych kroków lub też kamienia milowego), zawsze jednak z poszanowaniem dla tendencji przeciwnych opóźniających zmianę.

W pierwszej fazie kontaktu z osobami doznającymi aktualnie rozgrywającej się przemocy najważniejszą rolę odgrywa formuła poradnictwa mającego na celu zatrzymanie zjawiska przemocy. Kolejnym krokiem jest formuła psychoterapii. W pierwszym kroku osobie pokrzywdzonej należy pomóc bronić się, wycofywać albo bezpośrednio zatrzymać przemoc i dopiero wówczas, gdy ona ustanie można zająć się śladami krzywd z przeszłości z wykorzystaniem wsparcia psychologicznego. Podstawowe zasady, którymi kierować się powinno w procesie pomocy ofierze przemocy to:

- bezpieczeństwo osoby doznającej przemocy,
- autonomia osoby doznającej przemocy,
- odpowiedzialność karna osoby stosującej przemoc.

Przemoc w rodzinie często może prowadzić do poważnych obrażeń fizycznych, a nawet do śmierci ofiary lub sprawcy w wyniku działań ofiary w afekcie. Dlatego istotne jest oszacowanie potencjalnego zagrożenia, którego efektem może być wystąpienie groźnych dla zdrowia i życia zachowań przeciwko sobie lub innym ze strony sprawcy, ofiary lub dzieci. Ocena potencjalnego zagrożenia zdrowia lub życia powinna być przeprowadzana każdorazowo, gdy rozpozna się występowanie przemocy w rodzinie. Odpowiedzi twierdzące dotyczące czynników ryzyka powinny być wystarczającym powodem, by jak najszybciej pomóc osobie doznającej przemocy w opracowaniu **planu bezpieczeństwa**.

Najczęściej podejmowane działania pomocy ofiarom to:

- interwencja,
- schronienie,
- informacja,
- edukacja,
- specjalistyczne poradnictwo,
- wsparcie emocjonalne,
- psychoterapia,
- pomoc socjalna dająca sytuacyjne oparcie dla dalszych działań.

XI. Procedura „Niebieskie Karty”

Jest to strategia działania wobec przemocy w rodzinie, która składa się z odpowiedniej dokumentacji i sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia występowania przemocy. „Niebieskie Karty” to nazwa procedury podejmowanej i prowadzonej w związku z uzasadnionym podejrzeniem wystąpienia przemocy w rodzinie.

Podstawowym celem „Niebieskiej Karty” jest rozpoznawanie przemocy i usprawnienie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym, ale też tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, przy współpracy z systemem sądownictwa i prokuratury, w związku z podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Oznacza to, że osobami wszczynającymi procedurę „Niebieskie Karty” mogą być wyłącznie przedstawiciele pięciu uprawnionych do tego podmiotów (tj. jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia), a w szczególności: pracownik socjalny, asystent rodziny, członek KRPA, funkcjonariusz policji, nauczyciel, psycholog lub pedagog szkolny, lekarz, pielęgniarka, ratownik medyczny, gdy w toku swych czynności zawodowych lub służbowych nabierze podejrzenia, iż może być stosowana przemoc w rodzinie. Wszczęcie to następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta” – A przez przedstawiciela jednego z wyżej wspomnianych podmiotów, które mają do tej czynności uprawnienia.

Osobę dotkniętą przemocą w rodzinie zaprasza się na posiedzenie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej. Tam analizuje się sytuację rodziny i wypełnia formularz „Niebieska Karta” – C. Grupa robocza opracowuje indywidualny plan pomocy rodzinie zawierający propozycje działań pomocowych. Osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, jest z kolei wzywana na spotkanie grupy roboczej. Z jej udziałem wypełniany jest formularz „Niebieska Karta” – D.

Zakończenie procedury „Niebieskie Karty” następuje, gdy Zespół Interdyscyplinarny na wniosek grupy roboczej rozstrzygnie o braku zasadności podejmowania działań lub istnieje prawdopodobieństwo ustania przemocy w rodzinie i został zrealizowany indywidualny plan pomocy. O zakończeniu procedury powiadamia się podmioty, które w niej uczestniczyły.

Procedura „Niebieskie Karty” przeprowadzana jest niezależnie od innych rodzajów postępowania w szczególności postępowania karnego, cywilnego czy rodzinnego.

XII. Zjawisko przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Oleszyce.

Informacje statystyczne niezbędne do opracowania diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Oleszyce pozyskane zostały z jednostek zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych, w tym problemów zjawiska przemocy, zlokalizowanych w gminie Oleszyce. Istotną rolę w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w gminie odgrywa także policja. Współpracuje ona w powyższym zakresie z GKRPA, OPS, oraz

pedagogami szkolnymi i kuratorami sądowymi. Poniżej przedstawiono dane dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Oleszyce w oparciu o dane pozyskane z Komisariatu Policji w Oleszycach.

Tabela 1. Informacje o przemocy w rodzinach w Oleszycach w latach 2018 – 2020

	2018	2019	2020
Ilość interwencji domowych:	80	76	94
związane z przemocą w rodzinie:	7	7	6
Ilość wszczętych postępowań przygotowawczych z art. 207 k.k.:	5	14	4
w tym zakończonych aktem oskarżenia	1	3	1

Dzięki ogólnopolskim akcjom społecznym i profilaktycznym zmniejsza się społeczna akceptacja dla zjawiska przemocy i powiększa się w świadomości społecznej stwierdzenie, że przemoc w rodzinie jest przestępstwem, które należy piętnować i zdecydowanie na nie reagować. Realizowane kampanie społeczne realnie wpływają na zmianę świadomości społecznej, dzięki czemu spada aprobata dla zachowań przemocowych, a także zmienia się perspektywa patrzenia na problem przemocy nie jako na indywidualną sprawę rodziny, a na zjawisko, któremu trzeba przeciwdziałać.

Dane statystyczne dotyczące liczby wszczętych procedur „Niebieskie Karty” na terenie Miasta i Gminy Oleszyce są następujące:

w 2018 r. wszczęto 7 procedury,

w 2019 r. wszczęto 7 procedur,

w 2020 r. wszczęto 6 procedur,

i utrzymują się na względnie stałym poziomie.

Tabela 2. Informacje dotyczące przemocy w rodzinach na terenie Miasta i Gminy Oleszyce

	2018	2019	2020
Liczba wszczętych procedur „Niebieskiej Karty”	7	7	6
Liczba osób dotkniętych przemocą	29	23	14
kobiet	7	7	5
mężczyzn	7	7	7
dzieci	15	9	2

XIII. Program jest spójny z innymi programami:

1. Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020,
2. Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020,
3. Gminnym Programem Wspierania Rodziny w Mieście i Gminie Oleszyce na lata 2021-2023,
4. Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Miasta i Gminy Oleszyce na 2021 r.

XIV. Monitorowanie, sprawozdawczość i ewaluacja

Monitorowanie realizacji Programu przez Zespół Interdyscyplinarny odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację, która dotyczyć będzie danych uzyskanych z realizacji Programu, to jest:

- instytucji pomagających ofiarom przemocy w rodzinie,
- form udzielanej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- form działań kierowanych do sprawców przemocy w rodzinie, sprawozdania z realizacji Programu podmioty składają do dnia 31 stycznia każdego roku do Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleszycach.

Wskaźnikami ewaluacji będą:

- liczba interwencji domowych, w tym z powodu przemocy w rodzinie,
- liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej,
- liczba sprawców przemocy domowej,
- liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu,
- liczba wszczętych procedur „Niebieskiej Karty”.

Ewaluacja umożliwi:

- dostosowanie form wsparcia do potrzeb i problemów istniejących na terenie Miasta i Gminy Oleszyce,
- zwiększenie dostępności działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ewaluację Programu prowadzić będzie Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Oleszycach we współpracy z wszystkimi instytucjami realizującymi Program.

XV. Finansowanie Programu

Realizacja programu będzie finansowana ze środków finansowych budżetu Miasta i Gminy Oleszyce oraz środków pozyskanych z innych źródeł, jak również środków własnych podmiotów uczestniczących w realizacji zadań programu.